Annonce-serie

Luthers kampfæller Johannes Bugenhagen og Philipp Melanchthon

Af Christa Hansen,
ch@km.dk

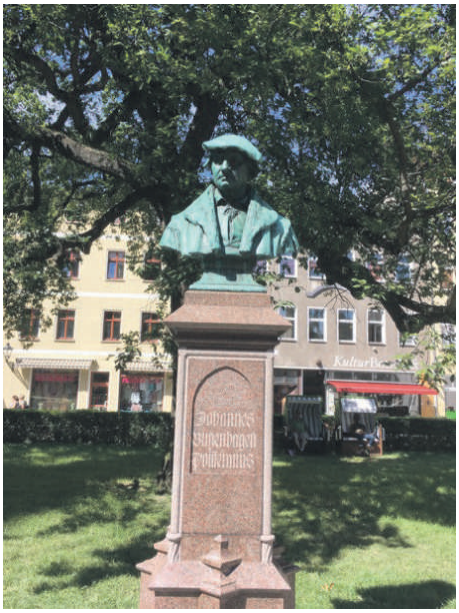

Buste af Johannes Bugenhagen i Wittenberg; han blev også kaldt for Pomeranus. Foto privat

På markedspladsen foran det gamle rådhus i Wittenberg står to statuer. Det er hhv. Luther og Melanchthon. Der er faktisk plads til en tredje, men den blev aldrig opført. I stedet er der en buste af Johannes Bugenhagen bag ved Stadtkirche.

Johannes Bugenhagen var sognepræsten i Stadtkirche i reformationstiden. Han blev født den 24. juni 1485 i Wollin i Pommern, som i dag ligger i Polen, han døde den 20. april 1558 i Wittenberg. Han blev bekendt med Luthers skrifter og var begejstret for de tanker. 1521 kom han som næsten 36 årig til Wittenberg. Oktober 1522 blev han gift med Walburga, de fik sammen otte børn, hvoraf dog kun 4 nåede voksenalderen. 1523 blev Bugenhagen indsat som sognepræst ved Stadtkirche. Han var livslang en af de nærmeste venner Martin Luther havde. Og han var en lidenskabelig sognepræst, der elskede at prædike. Flere gang blev han formanet af Luther til at korte de meget lange prædiker ned, men han var svært at begrænse. 1532 blev han Generalsuperintendent og visiterede menighederne rundt omkring Wittenberg. De protokoller der blev udfærdiget, er meget interessante og belyser de første lutherske menigheder i deres ve og vel.

Ud over sin præstegerning var Bugenhagen meget engageret i at systematisere Luthers tanker, så de kunne blive til kirkeordninger. Han havde her tre hovedpunkter, som lå ham på hjertet i de nye kirkeordninger, det var gudstjenestens udformning, skolevæsens ordning, samt den evangeliske socialforsorg.
Således skabte Bugenhagen kirkeordninger for Braunschweig, Braunschweig-Wolfenbüttel, Danmark - Norge, Hamburg, Hildesheim, Holsten, Lübeck, Pommern und Slesvig.
Det medførte mange rejser og lange ophold i de nævnte byer og provinser. Det var så Martin Luther der var vikar i den tid og prædikede i Stadtkirche. Længste ophold for at skabe en ny kirkeordning var i Danmark 1937-39. Han havde forud lovet kun at være væk i to måneder, men det blev til lidt over to år. Allerede i 1529 havde han mødt daværende hertug Christian under et ophold i Flensborg. Grunden var en disputation med en sværmer, Melchior Hofmann. Christian og Johannes Bugenhagen fortsatte deres bekendtskab med en ivrig brevveksling. Da udviklingen i Danmark- Norge efter Grevens Fejde pegede på Christian som konge, bad han Bugenhagen om at indsætte og krone ham som konge. Det skete i august 1537 i København. Faktisk agerede Bugenhagen her som ærkebiskop, også da han efter kongerigets reformation i september 1537 indsatte syv nye Superintendenter, der dog kort tid efter igen kaldte sig for biskopper. Universitetet i København blev nyoprettet og Pomeranus undervist her i den tid han opholdt sig i Danmark.
Alt peger på at Bugenhagen også har været i **Haderslev.** Han tilbragte pinsen 1539 her sammen med Christian III før de drog til rigsdagen i Nyborg.

Philipp Melanchthon blev født den 16. februar 1497 i den sydtyske by Bretten, der ligger i nærheden af Karsruhe. Hans fødenavn var Schwarzerdt, det ændrede han til den græske oversættelse Melanchthon.
Han døde i Wittenberg 19. april 1560.

Albrecht Dürers portræt af Philipp Melanchthon. Foto privat

Da Kurfyrsten Frederik den Vise havde oprettet det nye universitet Leucorea i Wittenberg 1518, fik Melanchthon lærestolen for græsk. Han var en ivrig lærer og lagde stor vægt på humanistisk dannelse ifølge de græske og latinske kilder. Han fik tilnavnet "Praeceptor Germaniae", Tysklands lærer.
Ifølge overleveringen var han en meget lille mand, kun omkring 1,50 meter. Og i det hele taget var hans ydre ikke noget, der pådrog sig opmærksomhed. Men alle der hørte ham, var dybt imponerede over så meget viden og visdom, og studenterne elskede deres lærer.
Luther kaldte ham for sin lille 'Graechulus' (Græker) og var efter kort tid nært knyttet til ham. Det var på Luthers foranledning at Melanchthon blev gift med en Kataharina i 1520, idet han frygtede at den lærte mand ellers ville drukne i sit ungkarle liv.
Melanchthon blev ligeledes en ivrig kampfælle Luthers og overværede alle stormøder i sammenhæng med reformationen. Han systematiserede Luthers tanker og skabte derved de grundlæggende teologiske sammenfatninger, som i "Loci communes" 1521. 'Confessio Augustana', den Augsburgske bekendelse fra 1530, der den dag i dag er grundlaget for den Danske Folkekirke, er således skrevet af ham.

Melanchthon Haus i Wittenberg